



การพัฒนารูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน*

ปรีดี เกตุทอง** สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงค์***
จำลอง นักพ่อน**** และ อกนิษฐ์ คลังแสง****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมี 3 ขั้นตอนคือ (1) ร่างรูปแบบการจัดการความร่วมมือฯ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (2) พัฒนารูปแบบการจัดการความร่วมมือฯ และ (3) ตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการความร่วมมือฯ และระยะที่ 2 ประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการความร่วมมือฯ ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย (1.1) การร่วมวางแผน (1.2) การร่วมดำเนินกิจกรรม (1.3) การร่วมรับประโยชน์ และ (1.4) การร่วมประเมินผล โดยมีสมาคมวิชาชีพทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางประสานงานความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ของแต่ละองค์ประกอบมีความเป็นไปได้ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านในระดับมาก และ (2) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความร่วมมือฯ พบว่ารูปแบบการจัดการความร่วมมือฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ที่จะนำทุกองค์ประกอบไปใช้ปฏิบัติ

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการความร่วมมือ การจัดการอาชีวศึกษา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

* ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** นักศึกษาปริญญาเอก

*** ที่ปรึกษาหลัก

**** ที่ปรึกษาร่วม



A Development of Cooperative Management Model between the Colleges and Workplaces in Tourism Industrial Vocational Education Programs in the Andaman Triangle Provinces Cluster*

Preedee Ketthong** Suttiwan Tuntirojanawong***
Jumlong Nugforn**** and Akanit Klangsaeng****

Abstract

The purposes of this research were to develop and evaluate a Cooperative Management Model between the colleges and workplaces in Tourism Industry Vocational Education Programs in the Andaman Triangle Provinces Cluster. The research methodology comprised two phases. The first phase was a development of a Cooperative Management Model between the colleges and workplaces in Tourism Industry Vocational Education Programs in the Andaman Triangle Provinces Cluster. This phase was divided into 3 stages. The second phase was quality evaluation of the developed model by 16 experts through focus group discussion.

The findings indicated that: (1) The Cooperative Management Model between the colleges and workplaces in Tourism Industry Vocational Education Programs in the Andaman Triangle Provinces Cluster was a participatory management model consisting of cooperative planning, activity participation, benefits sharing, and cooperative evaluation. A Vocational Professional Association was recommended to be established as a Tri-party coordination central organization. The results of possibility verification on individual components was found at high level in terms of overall and each aspect. (2) The results of the evaluated model indicated that the developed model was beneficial and all the components were appropriate and applicable.

Key words: A Cooperative Management Model; Vocational Education; Tourism Industry.

* Part of Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy in Educational Administration, Sukhothai Thammathirat Open University.

** Ph.D. Student.

*** Advisor.

**** Co -advisor.



บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป ด้วยเหตุนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) จึงยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ โดยเร่งพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ อีกทั้งให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ให้จังหวัดเป็นพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนา และเป็นจุดเชื่อมโยงการพัฒนาจากระดับชุมชนสู่ประเทศและประเทศสู่ชุมชน ด้วยกระบวนการสร้างเครือข่าย (Cluster) ที่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต เป็นกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันในภาคใต้ของประเทศไทยที่มีศักยภาพสูงในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมานาน โดยเฉพาะความงามของหาดทรายชายทะเลและความบริสุทธิ์ของธรรมชาติ ได้ท่องเที่ยวทะเลของเกาะภูเก็ต หมู่เกาะพีพี ในจังหวัดกระบี่ หมู่เกาะสิมิลัน เขาหลัก และเกาะคอเขา ในจังหวัดพังงา ฯลฯ ซึ่งกลุ่มจังหวัดฯ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก เป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจสู่นานาชาติ” (อุดมศักดิ์ อัครวางกูร, 2552) ทั้งนี้ เพราะในพื้นที่ดังกล่าวมีจุดแข็งที่สำคัญ คือ การมีทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งดงาม โดเด่น หลากหลาย และมีชื่อเสียงระดับโลก ทรัพยากรมนุษย์มีความพร้อมที่จะได้รับการพัฒนา มีฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง

มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก อีกทั้งยังมีวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อการบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์นั้น การเตรียมบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยวก็นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกำลังคนด้านอาชีวศึกษาซึ่งเป็นกำลังคนระดับกลางและระดับปฏิบัติการ จากการศึกษาข้อมูลความต้องการกำลังคนของสมาคมโรงแรมไทยภาคใต้ ในปี 2553 พบว่าสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันมีความต้องการกำลังคนระดับกลางประมาณปีละ 2,000 คน ในขณะที่สถานศึกษาในพื้นที่ผลิตโดยเฉลี่ยเพียงปีละประมาณ 1,200 คน ทำให้สถานประกอบการประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานระดับกลางและระดับสูงด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอีกมาก

ดังนั้น ในปีการศึกษา 2553 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงเร่งรัดให้สถานศึกษาเพิ่มปริมาณผู้เรียนด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยขยายการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ตามมาตรา 8 ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ซึ่งมีสถานศึกษาในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันจัดการศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 10 แห่ง โดยจัดทั้งระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ และประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ส่วนใหญ่สถานศึกษาเป็นฝ่ายดำเนินการหลักในการรับนักเรียนนักศึกษา และจัดส่งนักเรียนนักศึกษาเข้าฝึกงานในสถานประกอบการประเภทโรงแรมและบริษัทนำเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ความ



ร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ที่รับนักเรียนนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานส่วนใหญ่ ยังมีลักษณะไม่เป็นทางการ ขึ้นอยู่กับแนวคิด และนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งยังไม่มีการร่วมกันวางแผนและดำเนินการในทุกขั้นตอน ซึ่งสถานศึกษาเองก็ยังไม่สามารถเพิ่มปริมาณผู้เรียนได้เนื่องจากมีครูและห้องเรียนจำกัด ทำให้สถานประกอบการบางแห่งไม่มีนักเรียนเข้าฝึกปฏิบัติงานตามที่ต้องการ สถานประกอบการบางแห่งไม่สามารถจัดการฝึกอาชีพแก่นักเรียน นักศึกษาให้ครอบคลุมสมรรถนะของรายวิชาที่กำหนดในแผนการเรียนและแผนการฝึกได้ กระบวนการดำเนินงานความร่วมมือขาดความต่อเนื่อง ผลของการดำเนินการที่ขาดการจัดการร่วมกันตั้งแต่ต้นจึงส่งผลให้ปริมาณผู้เรียนไม่เพียงพอกับความต้องการ นักเรียนมีการออกกลางคันระหว่างการฝึกอาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษามุ่งศึกษาต่อมากกว่าการเข้าสู่อาชีพ ผู้ที่เข้าสู่อาชีพก็ขาดสมรรถนะที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต, 2552)

ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน แม้จะมีความร่วมมือกันในระดับหนึ่งแต่ก็ยังไม่อาจตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพได้ ซึ่งน่าจะต้องมีรูปแบบการจัดการความร่วมมือที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน เพื่อให้สถานศึกษาและสถานประกอบการนำไปใช้ในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน
2. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันที่พัฒนาขึ้น

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมโดยศึกษาทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของ (Cohen & Uphoff, 1981) และ (Fomaroff, 1980) บูรณาการกับแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบจัดทำเป็นร่างรูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

ขั้นที่ 1.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา และในสถานประกอบการ ประเภทโรงแรมและธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 35 คน เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับ



สถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัด สามเหลี่ยมอันดามัน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมี โครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นจึงนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล เชิงเนื้อหา และพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

ขั้นที่ 1.3 สอบถามความคิดเห็นจาก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร สถานประกอบการ หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ครูนิเทศ ผู้ควบคุมการฝึก และครูฝึกใน สถานประกอบการ จำนวน 331 คน เพื่อตรวจสอบ ความเป็นไปได้ขององค์ประกอบของรูปแบบการ จัดการความร่วมมือฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (IOC) เป็นรายชื่อ มีค่าอยู่ ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อและหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ระยะที่ 2 ประเมินรูปแบบ การจัดการความ ร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับ สถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่ม จังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน เป็นการประเมินความ เหมาะสม และประโยชน์ของรูปแบบการจัดการ ความร่วมมือฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 16 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการความ ร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันมีดังนี้

1.1 รูปแบบการจัดการความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการ จัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน เป็น รูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยมีสมาคม วิชาชีพคือ สมาคมโรงแรมไทยและสมาคมธุรกิจ ท่องเที่ยวเป็นองค์กรประสานงานความร่วมมือ แบบไตรภาคี มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

1.1.1 การร่วมวางแผนงานความ ร่วมมือ ประกอบด้วย การกำหนดหลักการและ วัตถุประสงค์ของความร่วมมือ การกำหนดบทบาท หน้าที่ของแต่ละฝ่าย และการจัดสรรทรัพยากร สนับสนุนความร่วมมือ

1.1.2 การร่วมดำเนินกิจกรรมความ ร่วมมือ ประกอบด้วย การรับสมัครผู้เรียน การจัด หลักสูตรและแผนการเรียน การจัดการเรียนการ สอน การวัดผลประเมินผลการเรียน และการ ประสานงานความร่วมมือ

1.1.3 การร่วมรับประโยชน์จาก ความร่วมมือ ประกอบด้วย การรับประโยชน์ของ สถานศึกษา สถานประกอบการ และของผู้เรียน

1.1.4 การร่วมประเมินผลการ ดำเนินงานความร่วมมือ ประกอบด้วย การแต่งตั้ง คณะกรรมการร่วมติดตามประเมินผล การวางแผน ติดตามประเมินผลเกี่ยวกับประเด็นการประเมิน วิธี การประเมิน และระยะเวลาการติดตามประเมิน การจัดทำเครื่องมือติดตามประเมินผล การติดตาม ประเมินและจัดทำรายงานสรุป การรายงานผลการ ประเมิน และการทบทวนแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนา ต่อไป



2. ผลการตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน ทั้ง 4 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 60 ข้อ พบว่าองค์ประกอบของกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน ทั้ง 4 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 60 ข้อ พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้านมีความเป็นไปได้ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การร่วมรับประโยชน์จากความร่วมมือ (4.09 ± 0.53) การร่วมดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ (3.93 ± 0.61) การติดตามประเมินผลการดำเนินงานความร่วมมือ (3.91 ± 0.60) และการร่วมวางแผนงานความร่วมมือ (3.90 ± 0.56) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายข้อ พบว่า มีความเป็นไปได้ระดับมากทุกข้อ

3. ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการความร่วมมือฯ พบว่ารูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ที่จะนำทุกองค์ประกอบไปใช้ปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบด้านการร่วมรับประโยชน์ จากความร่วมมือ มีระดับความเป็นไปได้สูงกว่าองค์ประกอบอื่นแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการความร่วมมือที่พัฒนาขึ้น มีกิจกรรมที่จะทำให้ทุกฝ่ายเกิดความมั่นใจว่าจะได้รับประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของพินุช

ชูวิทย์สกุลเลิศ และ มาโนช โลหเตปานนท์ (2557) พบว่าความร่วมมือจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่งย่นได้ เมื่อสมาชิกเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม มีจุดยืนร่วมกัน พร้อมจะพัฒนาโครงข่ายการบริการให้เติบโตไปพร้อมกัน ลดความขัดแย้งในเรื่องของการจัดสรรผลประโยชน์ ก่อให้เกิดความไว้วางใจกันในกลุ่มสมาชิกผู้เข้าร่วม สอดคล้องกับแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) ที่ได้เสนอลักษณะของความร่วมมือที่ยั่งยืนว่าต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาที่สามารถทำให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ และสอดคล้องกับการศึกษาของอำนาจ เลาหมัญ (2552) พบว่าความร่วมมือมีองค์ประกอบสำคัญคือเกิดจากความสมัครใจ มีการตกลงอย่างไม่เป็นทางการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ให้บริการเอง ทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วม ลักษณะหุ้นส่วน คือร่วมกันให้บริการ ร่วมกันออกค่าใช้จ่ายและความร่วมมือกันนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับตรีทศ เหล่าศิริหงส์ทอง (2551) พบว่ารูปแบบของโครงการความร่วมมือต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สามารถรักษาผลประโยชน์ร่วมกันในการบรรลุเป้าหมายของภาคอุตสาหกรรมอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทั้งสองฝ่าย ดังนั้น หากสถานศึกษาและสถานประกอบการมีความตั้งใจที่จะจัดการอาชีวศึกษาร่วมกันควรจัดทำข้อตกลงโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนในการจัดการอาชีวศึกษา

อนึ่ง เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อยพบว่า การรับประโยชน์ของผู้เรียนมีความเป็นไปได้สูงสุด ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ มีความสอดคล้องกับหลักการจัดการอาชีวศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ Engstrom (2012) พบว่าการฝึกงานอาชีพ จะช่วยให้นักศึกษา



บูรณาการองค์ความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน อีกทั้งประสบการณ์จากการปฏิบัติจะช่วยให้นักศึกษาสรุปองค์ความรู้ในเชิงทฤษฎีได้ง่ายขึ้นด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร และมีโอกาสได้งานทำทันทีที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นจุดแข็งที่น่าจะใช้เป็นแนวทางในการแนะแนวจึงให้ผู้เรียนมองเห็นเส้นทางของการประกอบอาชีพ และเห็นว่าการฝึกอาชีพระบบทวิภาคีเป็นระบบการฝึกที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

2. ด้านการร่วมวางแผนงานความร่วมมือ ในประเด็นการร่วมจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ต่ำสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทั้งสองฝ่ายต่างมีข้อจำกัดในเรื่องระเบียบและกฎเกณฑ์ตามบริบทของตนอยู่บ้าง ทำให้ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนได้ทุกด้าน โดยเฉพาะสถานศึกษาเป็นหน่วยงานภาครัฐมีระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการทั้งการบริหารงานบุคคล งบประมาณ พัสดุ อาคารสถานที่ ซึ่งสถานศึกษาไม่สามารถตัดสินใจได้เอง ในขณะที่สถานประกอบการเป็นหน่วยงานภาคเอกชนมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ มากกว่า ดังนั้น หากภาครัฐจะมีการปรับปรุงกฎระเบียบโดยใช้มาตรการทางภาษี และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้สถานประกอบการมีการลงทุนหรือจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา ก็จะทำให้สถานประกอบการ และสถานศึกษามีการระดมทรัพยากรได้มากขึ้น อีกทั้งควรใช้ช่องทางการจัดกิจกรรมในการระดมทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรโดยระบบเครือข่ายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษา สถานประกอบการ และสมาคมวิชาชีพควรวางแผนและจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อให้แต่ละฝ่ายมีแนว

ปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งควรร่วมประชาสัมพันธ์ และแนะแนวการศึกษาอาชีพในกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ผู้ปกครองและนักเรียนที่จะสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น

2. สมาคมวิชาชีพ เช่น สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมไทย หรือสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวแต่ละจังหวัด ควรทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการให้มีการพบปะ ประชุมเพื่อการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

3. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาควรเสนอแนะต่อรัฐบาลเพื่อการปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์บางประการ ให้เอื้อต่อการระดมทรัพยากรระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาให้มากขึ้น

สรุป

รูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันที่พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยมีสมาคมวิชาชีพ ได้แก่ สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมไทย และสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวเป็นองค์กรกลางประสานงานความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี มีองค์ประกอบการจัดการ 4 ด้าน คือ (1) การร่วมวางแผนงาน (2) การร่วมดำเนินกิจกรรม (3) การร่วมรับประโยชน์ และ (4) การร่วมประเมินผลการดำเนินงาน โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีความเป็นไปได้เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง หากสถานศึกษาและสถานประกอบการใช้



หลักความเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาที่ทุกฝ่ายรับ
ประโยชน์ร่วมกัน และบริหารจัดการร่วมกันในทุก
กระบวนการของการผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้
เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ตรีศก เหล่าศิริหงษ์ทอง. (2551). การศึกษาความ
ร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับ
ภาคอุตสาหกรรม ในการพัฒนานวัตกรรม.
วารสารบริหารธุรกิจ, 31(119), 32-47.
- พีรณช ชูวิทย์สกุลเลิศ และ มาโนช โลหเตปานนท์.
(2557). การพัฒนากรอบรูปแบบความ
ร่วมมือของกลุ่มผู้ประกอบการ ขนส่งสินค้า
ทางถนนแบบไม่เต็มคัน. วิทยานิพนธ์
สาขาวิชาการจัดการด้านโลจิสติกส์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต. (2552). รายงานการ
ประชุมสัมมนาการจัดการอาชีวศึกษาด้าน
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวระบบทวิภาคีร่วมกับ
สถานประกอบการ ในกลุ่มอันดามัน.
อัสตานา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552).
คู่มือการดำเนินงานความร่วมมือ.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ. (2551). กรอบยุทธศาสตร์
การพัฒนาภาคฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ:
ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ. (2555). *สรุปสาระสำคัญ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อุดมศักดิ์ อัครวางกูร. (2552). “ยุทธศาสตร์การ
พัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน
(ภูเก็ต-พังงา-กระบี่)” สาร
“ดำรงราชานุภาพ”, 16, 2-7.
- อำนาจ เสรหมัญ. (2552). รูปแบบความร่วมมือใน
การจัดบริการสาธารณะระหว่างองค์การ
บริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี.
วิทยานิพนธ์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1981). *Rural
Development Participation: Concept
and Measures for Project Design
Implementation and Evaluation*.
Rural Development Committee
Center for International Studies,
Cornell University.
- Fornaroff, A. (1980). *Community
involvement in Health System for
Primary Health Care*. Geneva:
World Health Organization.
- Engstrom, P. (2012). The Professional
Experiences in Seminar Discussions.
*Journal of Cooperative Education
and Internships*, 46, 16 – 28.